

Sluttrapport:

Veileder for uttrekk og bevaring av digitalt skapt arkivmateriale fra næringslivet

- Tilskuddsmottaker: Vestfoldarkivet/Vestfoldmuseene IKS
- Saksref. 2023/14367
- Oppstartsdato: 15.11.2024
- Sluttdato: 10.03.2026

Oppsummering

Digitalt skapte bedriftsarkiver skiller seg fra både organisasjons- og offentlige arkiver. Uttreks- og bevaringsarbeidet krever derfor en annen og ofte mer pragmatisk tilnærming. Prosjektets mål har vært å utarbeide en veileder for hele prosessen med uttrekk og bevaring, fra første kontakt med en bedrift til arkivet er bevart og tilgjengeliggjort. Prosjektet har samarbeidet med konkrete aktører for «case-studier», for uttrekk fra databaser og filarkiv. Veilederen omhandler primært bedriftsarkiver, men vil også være nyttig for organisasjonsarkiver og andre privatarkiver. Målgruppen for veilederen er bevaringsinstitusjoner, og den «tradisjonelle» arkivaren – med eller uten IT-faglig utdanning. Det har vært en målsetning å senke terskelen for å starte opp arbeidet med bevaring av digitalt skapte privatarkiver, og dermed bidra til at flere arkiver blir bevart.

Prosjektorganisering

Prosjektet har vært organisert med en prosjektgruppe bestående av Torkel Thime, Rolf B. Holte og Ingrid Nøstberg (prosjektleder). Torkel Thime, tidligere ansatt i Nasjonalarkivet, ble engasjert som ekstern prosjektarbeider og er den som har ført veilederen i pennen. Vestfoldarkivets leder, Karianne Schmidt Vindenes, har vært prosjekteier.

Mål og gjennomføring

Målet med veilederen har vært å beskrive hele prosessen med uttrekk og bevaring, fra første kontakt med en bedrift til arkivet er bevart og tilgjengeliggjort. Det har vært en utstrakt målsetning å gjøre den tradisjonelle «papir-arkivaren» fortrolig og trygg i oppgaven med å kartlegge, bevaringsvurdere og motta digitalt skapt arkivmateriale.

Veilederen retter seg i hovedsak mot bevaring av arkiver etter næringslivet, dvs. bedrifter og næringsorganisasjoner. Dette er ikke fordi disse arkivene rent teknisk skiller seg radikalt fra andre arkiver, men fordi rammene for hva som er mulig å få til som regel er annerledes enn det man finner i offentlig sektor og også innenfor andre typer private virksomheter. Dette gjelder både mht. tidsbruk, kostnader og krav om sikkerhet. Veilederen legger derfor vekt på å utforske enkle og pragmatiske løsninger, men som likevel gir et tilstrekkelig godt resultat. Prosjektet har særlig konsentrert seg om rapportuttrekk fra databaser, spesielt om det eksisterer innebygde rapportfunksjoner i systemene, og hvilken informasjon disse rapportene inneholder.

Prosjektet har basert seg både på tidligere erfaringer og på case-studier gjennomført i prosjektperioden. Særlig har erfaringene fra sektorarkivene Norsk olje- og gassarkiv og Norsk bergindustriarkiv (ledet av hhv. Thime og Nøstberg), vært nyttige. I tillegg har prosjektet samarbeidet med konkrete bedrifter i case-studier. Speira (tidligere Hydro aluminium i Holmestrand) avleverte uttrekk til Vestfoldarkivet fra en egenutviklet database, samt et filarkiv. Videre samarbeidet vi med konsulentfirmaet Compendia og fikk innblikk i deres bruk av kundehåndteringssystemet SuperOffice CRM, og med Vestfoldmuseene og bruken av regnskapssystemet Xledger. Begge systemene har stor utbredelse og gir en god representasjon for sentrale funksjoner i en bedrift: kundehåndtering og økonomi. Det hadde likevel vært ønskelig med flere case, men to aktuelle aktører trakk seg underveis i prosjektperioden pga. tidspress i bedriften. Dette belyser imidlertid en hovedutfordring for bevaringsarbeidet med bedriftsarkiver; tidsfaktoren.

Det er i prosjektperioden vært avholdt møter med samarbeidsaktørene, foretatt kartlegging og bevaringsvurdering samt mottatt uttrekk for bevaring.

Veilederens innhold

Veilederen er pedagogisk lagt opp steg for steg iht. prosessen fra første kontakt med en bedrift til arkivet er avlevert til bevaringsinstitusjon. Følgende temaer er beskrevet:

- Hva slags kompetanse er nødvendig?
- Bedrifter og næringslivsorganisasjoner – rammebetingelser for bevaring
- Hvordan ta kontakt og gjennomføre første møte
- Hva slags digitale systemer kan man forvent å møte hos en bedrift?
- Kartlegging og bevaringsvurdering
- Mulige uttrekksmetoder
- Case-studier
- Lage kostnadsestimat og tilbud
- Avleveringsavtale
- Lage en arkivpakke
- Prosessen etter avlevering til depotinstitusjon

Veilederen har også vedlegg med konkret forslag til første brev til bedriften, tilbud om kartlegging og avleveringsavtale.

Resultater og gevinster

Prosjektets hovedresultat er veilederen som nå foreligger. Prosjektet har imidlertid også generert gevinster utover dette. Prosjektet har vakt interesse i arkivmiljøet, spesielt testingen av rapportuttrekk fra databaser. Tradisjonelle tabelluttrekk er ofte kompliserte og kostbare å gjennomføre. Ulike verktøy, som for eksempel SIARD, kan hjelpe, men krever adskillig mer enn rapportuttrekk og hever terskelen for bedriftenes deltakelse betraktelig. Dersom man skal lykkes overfor næringslivet, og i det hele tatt få noe materiale avlevert, er det som regel nødvendig med enklere løsninger.

Prosjektleder og prosjektarbeider har blitt invitert til å holde flere foredrag i prosjektperioden: Privatarkivkonferansen i Stavanger (28.4.25.), Arkivarforeningens vårseminar (1.4.25), Privatarkivnettverkets samling i Trondheim (26-27.8.25) og for mastergradsstudentene ved OsloMet (16.10.25)

Prosjektgruppa har også blitt invitert, og selv arrangert møter/seminarer med kollegainstitusjoner: Seminar sammen med Finnmarksnettverket, Aust-Agder museum og arkiv (Kuben) og ArBark (13.11.24). Møte med Finnmarksnettverket (29.1.25). Møte med Kuben (18.2.25).

Prosjektet har også hatt stor betydning for Vestfoldarkivets satsing på bevaring av næringslivsarkiver – Næringslivsarkivet. Dagens arkiver skapes digitalt, og det er avgjørende med digital kompetanse og god metodikk for å kunne sikre arkivene fra næringslivet. Intern kompetanseheving har vært en sentral del av prosjektet, og det er bl.a. avholdt et internseminar med dette som tema (19.2.25).

Prosjektet har også bidratt til etableringen av et nytt felles prosjekt i arkivsektoren om digitalt skapte privatarkiv; Nettverk for håndtering av digitalt skapte privatarkiv. Prosjektet er et samarbeid mellom ArBark, Kuben, Arkiv i Nordland og Vestfoldarkivet. Prosjektet har mottatt arkivutviklingsmidler, og ledes fra ArBark. Prosjektet har kommet i stand utfra en felles forståelse om nødvendigheten av å samordne arbeidet som gjøres på dette feltet. Målet er å etablere et varig nettverk i sektoren, med oppstart i et seminar/workshop i oktober 2026.

Vedlegg:

- Veileder for uttrekk og bevaring av digitalt skapt arkivmateriale fra næringslivet